

(* складено автором)

Таким чином практично не редагуючи діючу методику категоріювання перевалів» можна досягти позитивного ефекту в плані забезпечення безпеки, а саме: адекватно пред'являти вимоги до туристського досвіду учасників та керівника при проходженні перевалів певної категорії складності. Великої складності процедура переоцінки категорії складності існуючих ГЛП в даний час не складає.

На сьогоднішній день в Україні лише незначна кількість категорійних спортивних маршрутів є офіційно затверджена, а в Болгарії ці випадки одиничні. Значний інтерес у розвитку гірського туризму в Україні представляють масиви Чорногора, Мармароси, Свидовець, особливо субальпійський і альпійський пояс де сприятливий клімат взимку дозволяє розробку спортивних категорійних маршрутів в гірському туризмі до II категорії складності.

Цікавими для розвитку гірського туризму в Болгарії є гірські масиви Ріла та Пірін, з середньою висотою 1500-1600 м над р.м., що також придатні для розробки маршрутів спортивного гірського туризму до II категорії складності.

Висновки. В останні роки в усьому світі особливу популярність починає набувати гірський туризм, який передбачає пересування пішки за допомогою мускульної сили по гірській місцевості.

Гірський туризм розглядають як різновид спортивного туризму в зв'язку з чим людина отримує багатоаспектну інформацію про красу та незрівняність регіону, отримуючи при цьому незабутні враження.

Гірські подорожі приваблюють людей, чий стиль життя пов'язується з активним відпочинком. Метою таких подорожей є підвищення рівня фізичних сил і витривалості організму, почерпнути нове та набратися досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горный туризм./ [упоряд.. Тятте Я]. – Таллін: Ээсти Раамат, 1980 – 314с.
2. Методика категорирования перевалов: материалы 22-го совещания-конференции Новосибирского Государственного Педагогического Университета. 27-28 февраля 2007г /ред. Жигарьев О. Л. – Новосибирск: издательство НГПУ, 2007. – 132с.
3. Країнознавство: теорія і практика. Підручник /[Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М.] – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
4. Методологические основы туристско-краеведческой деятельности учащихся: Сб. материалов Всесоюзной научно-практической конференции. – Часть 1. /-ред. Остапец А.А. – М.: ЦДТЭС Гособразования СССР, ЦСЮТУР Мин. образования РСФСР, НИИ ОПВ АПН СССР, 1989. - С.38-57.
5. Прейгер Д. «Розвиток іноземного туризму в Україні в контексті розбудови міжнародних транспортних коридорів»/ Прейгер Д., Малярчук І // Економіка України – 2001 р– № 6 – С.20-28

Мотика Марія-Тереза

Науковий керівник – проф. Сивий М.Я.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНИЦТВА У ПІДВОЛОЧИСЬКОМУ РАЙОНІ

Історія шкільництва нашого краю певно що сягає прадавніх часів, однак, на жаль, нам про це мало відомо, бо писемних, чи якихось поважних матеріальних свідчень практично немає. Археологія Надзбруччя вказує на його значне заселення вже у Трипільські часи, є такі пам'ятки пізнішого заселення (приміром Черняхівської культури). Певно, що ці та інші осілі народи могли мати якесь шкільництво, як і анти, чи дуліби, але свідчень не залишилось. Хоча вже сама знахідка Збруцького ідола нам каже про культурні здобутки місцевого населення. Набагато краща картина розвитку освіти простежується з часів Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої. Так звана Новосільщина та Підволочиськ з навколишніми селами входили до Кременеччини, тобто Волині, – ВКЛ, а колишній Скалатський район та Іванівка, Рожиськ, Фащівка, Тарноруда до королівства Польща (Галичина, Руське воєводство). Лише в 1569 р. вони були об'єднані у Річ Посполиту. З тих часів про розвиток освіти мало що відомо, хіба що можемо стверджувати факт парафіяльних однокласних шкіл.

Після входження краю до Австро-Угорської імперії, відповідно до Йосифлянських реформ (1780 – 1790 рр.) було реформовано і шкільництво. За ним – у маленьких селах було утворено однокласні школи з рідною мовою навчання, а у великих селах та містечках чотири

класні німецькомовні школи. У нашому районі однокласні школи відкрилися у селах, створених після 1772 року. У Токах, Гарноруді, Качанівці, Ст. Скалаті, Супранівці, Староміщині та ін. чотирикласні [3,4].

Після 1848 року німецькомовні чотирикласні школи були перетворені у польськомовні, русинські. А з 1867 року вони стають шестирічними та семирічними. Наш край у той час відносився до Тернопільського округу, а після адмінреформи 1867 року південь району - до Скалатського (по лінії Клебанівка – Богданівка – Росохуватець – Коршилівка – Супранівка – Княжина (нині немає) – Староміщина – Дорофіївка), а північ до Збарзького повітів. У повітовому Скалаті були дві п'ятикласні школи – чоловіча й жіноча. У 1901 році в Скалаті було відкрито приватну реальну гімназію, її відвідувало понад 100 учнів. Однак, після першої російської революції 1905–1907 років вийшла царська заборона «росіянам» у ній вчитися. Відтак вона збанкрутіла і стала звичайною польською шестирічкою (чол.). Ще швидше шестирічка була заснована і у с. Заднишівці (нині немає). Вона також була польськомовною. Мовне питання для Галичини було дуже важливим. Русини довгий час не надавали йому достатньої уваги, бо викладання велось не народною, а староруською (церковнослов'янською) мовою. До того ж тут священники були переважно москвофілами. Все почало змінюватися лише з кінця 60 – х років XIX століття, але час було втрачено. Боротьба з москвофілами (хотіли русифікувати нашу освіту) та поляками (ополячити школи) була дуже гострою та безкомпромисною. Дідичі були виключно поляками (переважно самі в гонитві «за вигодами» спольщилися ще в період Речі Посполитої) і здійснюючи опікунство над школами (нині би сказали - спонсорство і меценатство) віддавали перевагу польським навчальним закладам [4,5].

Отже, станом на 1931 р. в межах сучасного Підволочиського району працювало 64 школи, головним чином початкові. Семирічки були у Підволочиську та Скалаті (по 2 – хлопці та дівчата навчалися окремо), Остап'ї, та Старому Скалаті - всі польські, у Качанівці змішана. Польських початкових (1 – 4 класи) - 24, українських - 7 (всі однокласні), змішаних - 29. У них навчалось (див. табл.1) :

Таблиця 1

Кількість учнів, що навчалися у школах у 1931 році

Українці (русини)	Поляки	Юдеї
4831	3596	663
ВСЬОГО УЧНІВ	9090 (на жаль даних по кількох школах немає) тобто всього має бути не менше 10 тис. учнів)	

До Підволочиської, польської школи (хлопці та дівчата навчалися окремо, але школа одна) не поляків приймали обмежено. Коли туди приводили українську, або юдейську дитину, то пані директор Амалія Орженьовська, а з 1931 року пан Мар'ян Лабуцький настійливо вимагали, аби батьки занесли метрику до костелу. Лише окремим вдавалося це обійти. Так, чи інакше, але у тій школі діти – українці та українки навчалися. Різниця відчувалася лише тоді, коли наступав час науки Божої. Тоді до школи приходили разом ксьондзи і священники. До дітей юдеїв приходив рабин Лейба Бабад. Тоді діти розходилися по окремих приміщеннях, де й відбувалися заняття. Особливо якоїсь дискримінації не було. Єдине, що дітям не полякам було прикро від тлумачень певних історичних подій, але вони брали участь у різних акціях «Просвіти», отримували певне домашнє виховання, тож у « хруні» попадали далеко не всі, протинно, таких було мало. (примітка - « хрунями» називали тих наших землячків, котрі по якихось причинах переходили на латинство, або ж взагалі переписувалися на поляків. Так українські прізвища отримували польські закінчення, приміром колишній Гуменюк писався тепер Гуменяк тощо). Тижневе навантаження у 7 класі складало 30 годин при шестиденці, тобто виходить 5 уроків денно. Закінчення такої школи давало право вчитися у гімназіях Наші земляки вибирали головним чином Тернопільські (там були польські та українські навчальні заклади), чи у технічних школах.

Скалатчани пишуть, що в кінці 20-х років XX століття на захід від школи був побудований спортивний зал, який існує і сьогодні. У 1935 році Скалатська шестикласна школа була реорганізована на семикласну. З 1983 року школа носить ім'я видатного українського поета, громадського діяча Андрія Малишка. В цей час у школі працювала кімната-музей поета.

Це пов'язано з тим, що А.С.Малишка обирали депутатом Верховної Ради УРСР по Скалатському виборчому округу. З 2000 року школу перейменовано у Скалатську загальноосвітню школу I – III ступенів. У цей час у школі навчалося 660 учнів [4].

Освіта в районі під час німецької окупації. Під час нацистської окупації краю (липень 1941 – березень 1944) на першому її етапі, коли ще були так звані «лагідні часи» заклади освіти працювали, причому вона стала переважно дійсно українською. Лише у відверто польських селах школи були польськими, а так звані «советські» за духом були ліквідовані. У Тернополі знову відкрилася українська гімназія. У Підволочиську семирічною школою керував бургомістр А. Жуковський, а з 1942 року Я. Григоращук. Однак з вересня 1943 року німці школи прикрили, а, приміром, приміщення нашої «червоної» школи було віддано під цивільний шпиталь. В цей час сильно загострилася епідеміологічна ситуація. У повоєнні роки активно відбудовують народне господарство, а разом з ним відроджують і освітню галузь. Того часу на території сучасної Підволочищини 3 райони – Підволочиський, Скалатський, Новосільський. Отож у кожному функціонували районні відділи освіти [2,5].

У 1945 р. завідувачим Скалатським РВНО було призначено Коломійця. Тут функціонувало 12 семирічних та 8 початкових шкіл. З 1947 р. навчальні заклади району інспектували А.В. Коцар і А.Д. Буханих. Перший керівник РВНО пропрацював на посаді до 12 липня 1950 р. Потім завідувачем став О.А. Сирман. У період з 1950 року і до 1958 року відділ освіти почергово очолювали Потреденний, Богайчук, Дереш. У 1951 р. функціонувало 3 середні школи (Скалатська, Староскалатська, Колодівська), 15 семирічних та 5 початкових. У 1962 р. у Гримайлівській, Колодівській, Красненській, Остап'ївській, Скалатській, Староскалатській, Товстенській середніх школах введено спортивну спеціалізацію. У цей період створено Скалатський будинок піонерів.

У 1944 році Новосільський районний відділ народної освіти очолив Овчинников (тоді було відкрито 33 школи). Потім відділом керували Ставінський, Сокіл, Бокотюк, Браташевський. Починаючи з 1956 р., у Новосільському районі функціонувало 17 шкіл [4]. У 1959 р. відбулося об'єднання Новосільського і Підволочиського РВНО. На теренах тодішнього Підволочиського району (з 1945 р.) діяла 21 школа (11 початкових та 10 середніх). Відділом освіти керували Руденко, Любименко, Ляшенко, Куличін, Погорільцева, Литвин, Парубець, Тур, Буряк, Піковченко, знову Парубець, Колодій, Слободзяний, Юхименко, Гурик, Паньків [1,5]. Станом на 2016 рік у Підволочиському районі функціонує 29 садочків, 43 школи та 4 позашкільних заклади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вірченко П. А. Просторова організація системи освіти регіону (на прикладі Харківської області) : автореф. дис. канд. геогр. наук : 11.00.02 / П. А. Вірченко. – Харків, 2010. – 20 с.
2. Горський А.Є. Комплексне дослідження стану системи дошкільної освіти України. [Текст]: Аналітичний звіт за результатами дослідження / А.Є. Горський, О.Б. Буданова, І.В. Барматова, О.В. Овчар – К., 2013. - 115с.
3. Мокрій Юрій. Містечко. – Тернопіль: Астон, 2011. – 496 с.
4. Мокрій Ю. «Підволочиськ: Короткий ілюстрований історичний нарис»/ Ю. Мокрій – Тернопіль: Астон, 2001. – 225 с.

Пукало О.

Науковий керівник – доц. Заставецький Т.Б.

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета статті – проведення аналізу туристичного потенціалу та визначення на його основі перспективних видів туризму в Житомирській області.

Природно-ресурсний потенціал Житомирщини характеризується достатнім обсягом рекреаційних ресурсів і посідає провідне місце у державі, проте розвиток туристичної діяльності залишається на низькому рівні. Наявність і різноманітність рекреаційно-туристичних ресурсів певної території впливає не лише на територіальну організацію рекреаційної діяльності та спеціалізацію туризму, а й позначається на економічній ефективності функціонування області, бо є складовою ресурсного потенціалу господарства. Туристичну індустрію слід розпочинати на регіональному рівні, саме так можна сприяти